

تعامل میان ایران و شیعیان عراق بعد از صدام و واکنش کشورهای عربی نسبت به آن

دکتر زاهد غفاری هنجین* : استادیار علوم سیاسی، دانشگاه شاهد
هابیل حیدر خانی: دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی بررسی مسائل اجتماعی ایران

چکیده

با اشغال عراق در سال ۲۰۰۳ و سقوط صدام، شیعیان این کشور که تا قبل از این همواره در حاشیه قرار داشتند و از قدرت محروم بودند با یک فرصت بی نظیر تاریخی و نقطه عطفی در حیات سیاسی خود مواجه شدند. آنان با توجه به موقعیت اکثری در پرتو انتخابات آزاد، به عنوان قدرت برتر در عرصه سیاست عراق ظاهر شدند. مسلماً به قدرت رسیدن یک دولت شیعی در میان کشورهای عربی و همجواری آن با ایران اسلامی تاثیر چشمگیری در وضعیت ژئوپلیتیک شیعیان و مواضع دیگران در قبال آنان به دنبال داشته است. این مقاله با بهره گیری از روش مطالعات تاریخی و اسنادی در پی پاسخ به این سؤالات است که رابطه ایران با دولت و احزاب شیعی عراق بعد از سقوط صدام چگونه بوده است؟ و این رابطه چه واکنشی را از جانب کشورهای عربی به همراه داشته است؟ در پاسخ به این سؤالات ملاحظه می شود که ارتباط ایران با دولت و احزاب شیعی عراق بعد از صدام به طور کلی مناسب و دوستانه و در جهت تحکیم و توسعه بوده است. گسترش این ارتباط و تعامل و افزایش نفوذ منطقه ای ایران به حدی بوده که موجب نگرانی در میان کشورهای عربی از جمله کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس شده است. مطرح شدن بحث «هلال شیعی» از جانب ملک عبدالله دوم پادشاه اردن و اظهار عبارات و بیان ادعاهایی نظیر «تحویل عراق به ایران» و «وفاداری شیعیان عراق به ایران» از جانب رهبران برخی کشورهای عربی در این رابطه بوده است. همچنین در ادامه چنین موضعی است کشورهای عربی و رسانه های وابسته به پدیده شیعه هراسی و ایران هراسی به انحاء مختلف دامن می زنند. در ادامه چنین امری است که بسیاری از مقامات سیاسی غیر شیعی عراق و تحلیل گران مخالف با ایران نیز نگرانی خود را از گسترش ارتباط ایران و عراق اعلام می کنند. این گونه واکنش ها و موضع گیری های تهدید آمیز در قبال ایران و لزوم مقابله با این گونه مواضع، نیاز به بررسی و مطالعات عمیق منسلفه ای و توجه به جایگاه خاص شیعیان در آن است. به دنبال آن سیاستگذاری و اتخاذ تصمیم های مناسب و خردمندانه از جانب ایران است. این ابتدا به تعامل ایران با شیعیان عراق و سپس واکنش های کشور های عربی نسبت به آن و ارائه راهکارهایی به منظور استفاده از فرصت ها و رفع تهدیدها در باره تقویت روابط ایران با عراق و تحکیم موقعیت شیعیان در منطقه می پردازد.

کلید واژه‌ها: عراق، ایران، شیعیان، کشورهای عربی، سقوط صدام، ژئوپلیتیک، شیعه هراسی.